

NIPT: dynamiek & ethiek van prenatale screening

31 maart 2014 – SPSZN - Rotterdam

dr mr Antina de Jong - Health, Ethics & Society

Inhoud

- Context – prenatale screening
- NIPT: 3 scenario's
- Dubbele doelstelling prenatale screening

De context: prenatale screening

- **Aanbod** van medisch onderzoek
  - aan personen die in beginsel geen gezondheidsklachten hebben
  - gericht op vroege opsporing/uitsluiting van latent aanwezige ziekte, erfelijke aanleg voor ziekte of risicofactoren die de kans op ziekte vergroten
  - ongeacht de aard van de test
- In Nederland: valt onder Wet Bevolkingsonderzoek
  - Doel WBO: bescherming tegen risico's bevolkingsonderzoek

Uitgangspunten screening i.h.a.

- Belangrijk gezondheidsprobleem
- Nut: verhouding voor- en nadelen
- Betrouwbaar en valide instrument
- Doelmatig gebruik van middelen
- Respect voor autonomie

Prenatale screening: wat is het doel?

- Aanvankelijk: preventie
Voorkomen van leed, gezondheidszorgkosten
- Protest in maatschappij: abortus is geen preventie
- 'Disability Rights Critique'

Daarom

- 'Zinvolle handelingsopties' (GR 1994, 2001, 2008)
Afbreken of uitdragen van de zwangerschap

Voorwaarden prenatale screening

- Geïnformeerde besluitvorming is *doel*
- Voorwaarden
  - Informatie: toereikend, begrijpelijk, evenwichtig
  - Counseling: niet-directief
  - Evaluatie: geïnformeerde keuzes gerealiseerd?
dus *niet*: aantal gevonden casus en abortus
  - Gelijke toegang

NIPT: 3 scenario's

1. NIPT als tweede screeningstest: tussenstap screening en diagnostiek = huidige vergunning
2. NIPT als alternatief voor combinatietest
3. NIPT als éénstaps-diagnostische test
  - voorlopig niet realistisch

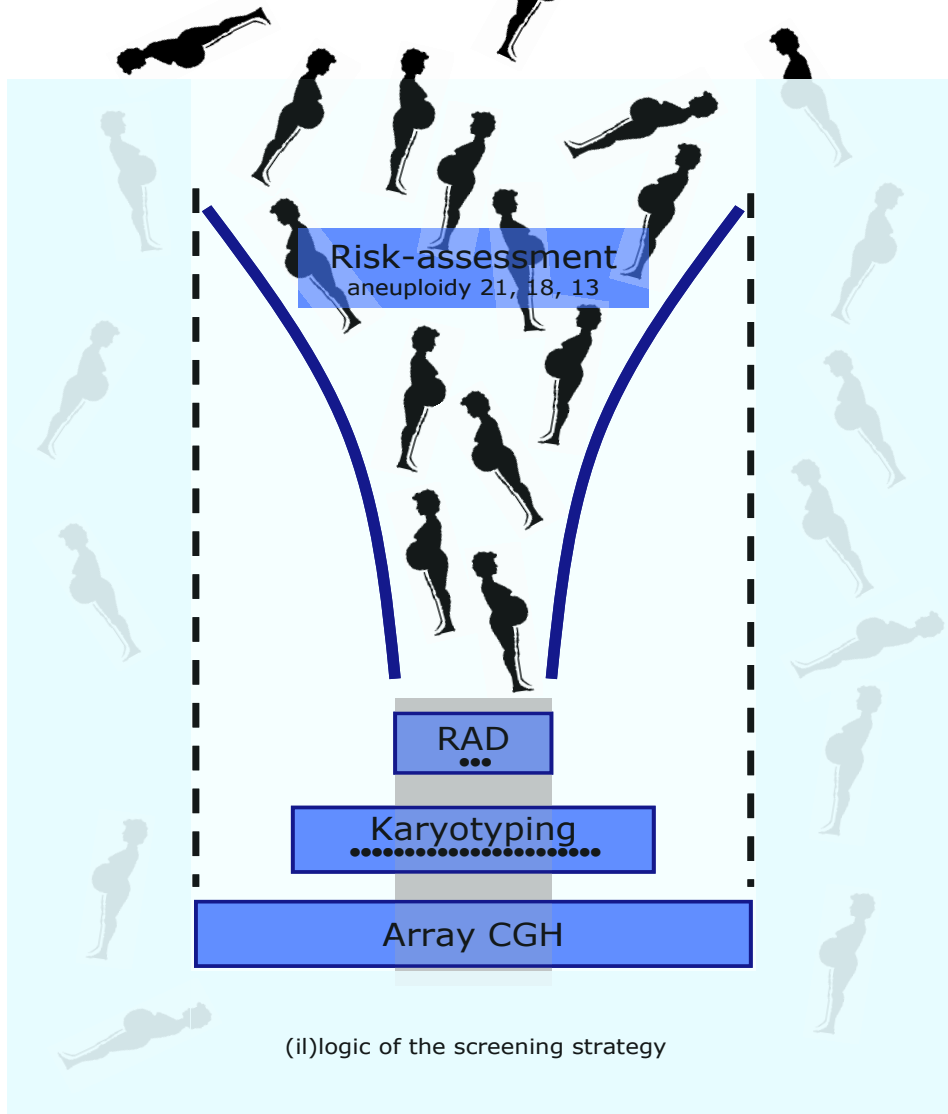
Scenario 1: NIPT als vervolgscreening T21,13,18

- Voordeel (t.o. bestaande aanpak)
  - Minder invasieve procedures/miskramen
  - Screening voor meer zwangeren aanvaardbaar
  - Meer vrouwen doen mee? ->
meer reproductieve keuzes? ->
meer abortussen? VOOR- of NADEEL?
- Nadeel
  - Drietraps-teststraject

Scenario 1 - vervolg

- Wie komt in aanmerking?
Wat is 'relatief verhoogd risico'?
Gelijke toegang?
- Wat is reikwijdte van prenatale diagnostiek na positieve NIPT?

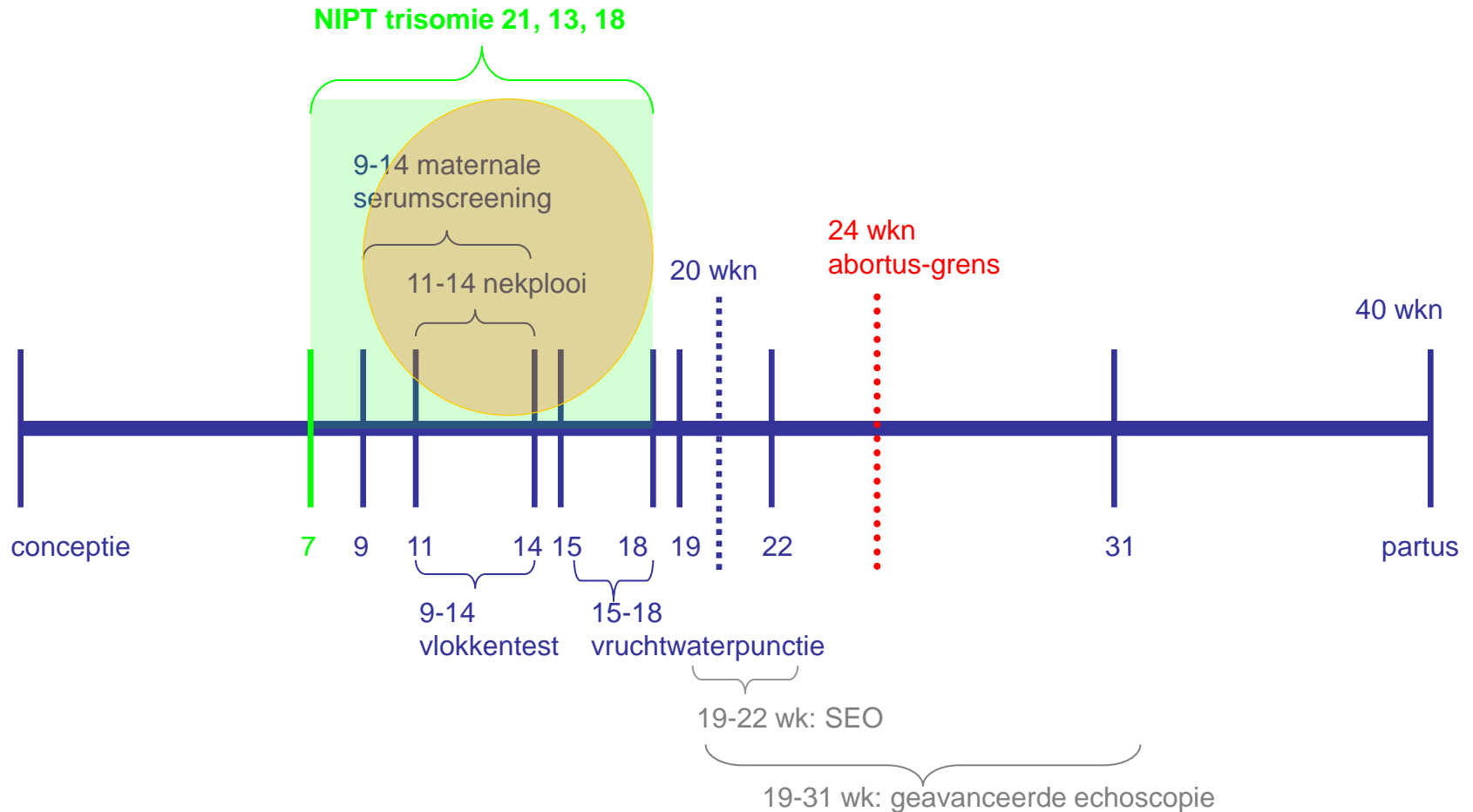
Reikwijdte & Ethiek

- smal, breder, breedst
- informed consent
- screeningslogica
- (on)gelijke toegang
- autonome keuze

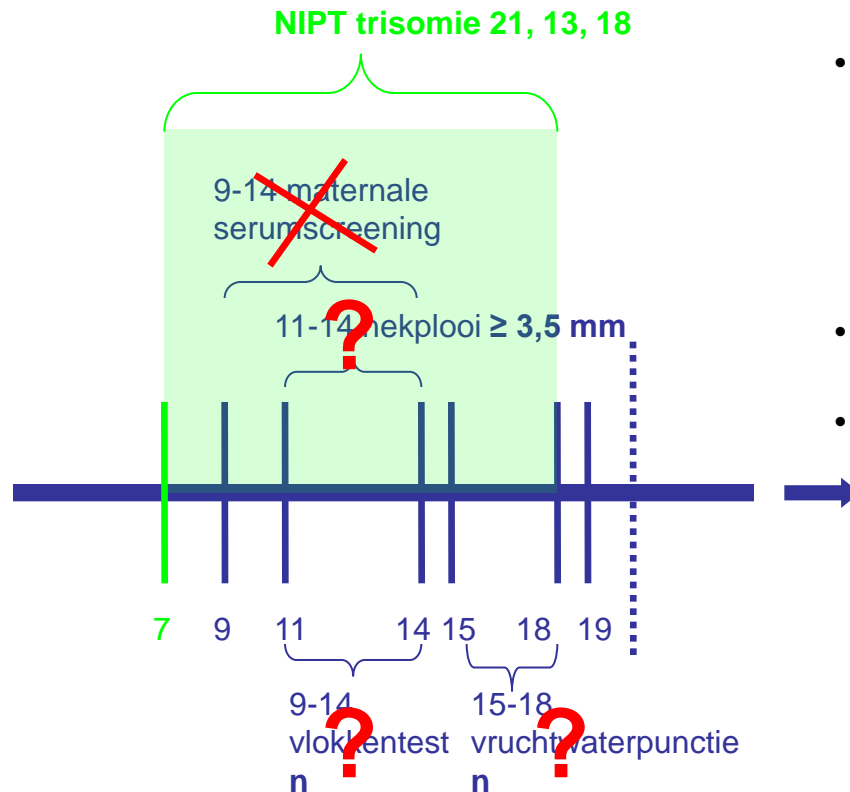
Scenario 2: NIPT vervangt CT

- *Voordelen*
  - Betere informatie; minder fout-positief/-negatief
  - Vroeg, makkelijk, veilig
  - NIPT ter informatie - omslagpunt doelmatigheid?
- *Nadelen*
  - Routinisering?
  - Geslachtskeuze?
  - Als vroeg in zwangerschap: onnodige keuzelast?

Scenario 2: inbedding in screeningsaanbod

Strategie 2: NIPT trisomie 21, 13, 18

- Minder fout-positieve/-negatieve
- Nekplooi $\geq 3,5$ mm handhaven?

<u>nee</u>	<u>ja</u>
minder informatie	apart doelvergunning
- Proportioneel?
- Doelgroep? Alle zwangere vrouwen?
handhaven / uitbreiden reikwijdte?

Scenario 3: NIPT als 1-staps diagnostiek

- *Voordelen*
  - Vroeg, makkelijk, veilig
  - NIPT ter informatie - omslagpunt doelmatigheid
- *Nadelen*
  - Routinisering
  - Niet-medisch: geslachtskeuze
  - Relatief onschuldige afwijkingen
  - Trivialisering abortus
  - Als vroeg in zwangerschap: onnodige keuzelast

Scenario 3: tweede generatie NIPT?

- Haalbaarheid informant consent
  - Recht op weten / niet-weten
- Autonomie zwangere/ toekomstig kind
  - 'Recht op open toekomst'
- Naar welke aandoeningen kijken?
  - Wiens keuze:
Zwangere, hulpverleners, samenleving?

Prenatale screening à la carte?

Ethisch en empirisch onderzoek gewenst:

geïndividualiseerde keuze praktisch uitvoerbaar?

betere aansluiting bij autonome reproductieve keuze?

Twee soorten prenatale screening

Prenatale screening

1. Prenatale screening op condities die kunnen leiden tot een ongunstige zwangerschapsuitkomst. Het doel is tijdige opsporing met het oog op preventie.

Prenatale Screening Infectieziekten en Erytrocytenimmunisatie (PSIE)

2. Prenatale screening op foetale afwijkingen. Het doel is tijdige opsporing met het oog op keuze tussen uitdragen of afbreken van de zwangerschap.
  - a. Prenatale screening op trisomie 21 (downsyndroom) en trisomie 13, 18 met de combinatietest.
  - b. Prenatale screening op structurele afwijkingen met Structureel Echoscopisch Onderzoek (SEO).

Figuur 1 Vormen van prenatale screening in Nederland.

NIPT – dubbele doelstelling

- Reproductieve keuzes
- Conditie van belang voor een goede zwangerschapsgeschiedenis voor zwangere en toekomstig kind
  - bv Rhesus-factor
  - monitoring, begeleiding
  - foetale therapie

Samenloop doelstellingen

- Reproductieve keuzes (afbreken/uitdragen)
  - Niet-directieve counseling
Morele aanvaardbaarheid staat of valt met geïnformeerde keuze
  - Routinisering problematisch
- Optimale uitkomst zwangere en kind
  - Directieve counseling aanvaardbaar
  - Geïnformeerde keuze is randvoorwaarde, geen doel
  - Routinisering niet problematisch

Conclusies

- Oppassen voor routinisering
- Consensus nodig over vervolgonderzoek
- Nadenken over reikwijdte van prenatale screening
- Vernieuwing vraagt regie hele screeningstraject

Dank voor uw aandacht